

korte mededelingen

Slapende jonge Gierzwaluwen in bomen

In *British Birds* (86 (8): 368-369, 1993) wordt door Jan Holmgren melding gemaakt van jonge Gierzwaluwen die hangend aan dunne twijgen aan de buitenzijde van bomen slapen. De meeste waarnemingen werden gedaan in augustus in Zuid-Zweden. De auteur stelde vijfenzeventig avonden vast waarin achtenveertig Gierzwaluwen tussen de bladeren hun slaappleats opzochten en bovendien nog drieëntwintig tegen de stam. Daarnaast nam hij heel wat 'fly-ins' waar maar kon daarvan geen slaappleatsgedrag vaststellen.

Uit oude bronnen blijkt dat de Gierzwaluw in onze streken aanvankelijk onder meer in oude hollen van spechten in bomen broedde en later ook in openingen in houten of strodraken en in met zoden bedekte daken. Het is daarom mogelijk dat Gierzwaluwen die in gebieden broeden waar weinig mensen wonen (zoals in het noordelijke deel van Europa), van nature bomen ook als slaappleats gebruiken. Gierzwaluwen welke uit dit streken afkomstig zijn, zouden zich ook elders zo kunnen gedragen. De redactie van *Het Vogeljaar* zal graag op de hoogte worden gebracht van dergelijke waarnemingen.

'Beschaafde' Kokmeeuwen

Op vrijdag 19 november 1993 zag ik in de Zuiderhaven bij Den Oever enige tientallen vrouwtjes Brilduiker foerageren, welke door een ongeveer even grote groep zwemmende Kokmeeuwen werden vergezeld.

De meeuwen pikten organismen uit het door de onderduikende eenden opgewervelde water. Dit was dus geen kleptoparasitisme, hetgeen bij meeuwen veel voorkomt, maar meer een vorm van eenzijdige symbiose.

■ Jan H. Beijer, Flamingostraat 4^l, 1022 BG Amsterdam.

De 'stevige kuiten' van de Purperkoet

In *Het Vogeljaar* (41 (5): 230) reageert W.K. Kraak uit Bussum op de door mij gebruikte term *dij* en stelt terecht vast dat het hier gaat om de kuit.

Hoewel zijn rethorische vraag '*Kennen wij vogelaars het vogelskelet zo slecht...*' algemeen is gesteld, kan ik in deze context niet anders doen dan de conclusie op mijzelf betrekken en als voorbarig willen bestempelen. Wat betreft mijn kennis over het vogelskelet kan ik W.K. Kraak en de lezers geruststellen: die is uitstekend, niet in de laatste plaats omdat ik tijdens mijn studie biologie alle botjes uittentreuren moest kunnen benoemen. Voorts verwijs ik graag naar Moerbeek, IJzendoorn & Oreel (1985), waarin de terminologie staat die ik gebruik voor het maken van beschrijvingen. Daarin wordt het gewricht tussen de tibia (inclusief vergroeide fibula) en de tarso-metatarsus (de tarsus) de *knie* genoemd, de veerpartij

daarboven de *dij* en het gewricht tussen de tarso-metatarsus en tenen de *enkel*. Daarmee volgt het artikel de Engelse standaardisatie (knee, thigh, ankle; Editors *British Birds* 1981), die door zuiver pragmatische redenen is bepaald. Eén van die redenen is dat er geen algemeen ingeburgerde anatomische term voorhanden is voor wat nu de enkel wordt genoemd.

■ Dirk J. Moerbeek, Eksterlaan 296, 2026 XP Haarlem.

LITTERATUUR:

Editors *British Birds* (1981): *Bird Topography*. *British Birds* 74: 239-242.

Moerbeek, D.J., E.J. van IJzendoorn & G.J. Oreel (1985): *Vogeltopografie*. *Dutch Birding* 7: 37-48.

Boomkruiper kruipt langs bakstenen wand

Zondag 12 december 1993 liep ik op de Kerklaan in het oude centrum van Rijswijk (Z.-H.) toen ik een Boomkruiper hoorde roepen. Het bevreemde mij dat het geluid niet vanuit een boom kwam. En toen ik de gevel van een oud pand (baksteen) bekeek, bleek de Boomkruiper zich hiertegen te bevinden. De Boomkruiper kroop langs de gevel recht omhoog alsof het een boom was.

Het foerageren op stenen muren was mij nog nooit eerder opgevallen. Ook in de literatuur kon ik hierover niets terugvinden (dit in tegenstelling tot de Rotskruiper). Ik zou graag willen weten of dit een normaal gedrag is en of dit vaker wordt waargenomen.

■ J.G. Stuut, Kerklaan 56, 2282 CL Rijswijk (Z.-H.).

Bij de Vogeljaar-Vogelfotoparade 1985 won Jos Korenromp een eervolle vermelding (*Het Vogeljaar* 33 (6): 281) met de foto van acht slapende Boomkruipers in een hoek van een muur op 17 januari 1985 te Groenlo. Boomkruipers kunnen dus best tegen muren kruipen en wanneer daar voedsel is te vinden, zullen ze dat logischerwijs trachten te bemachtigen. Het feit blijft dat er zelden van kruipende Boomkruipers tegen muren, melding wordt gemaakt.

Zie ook Martijn Verdoes & Dirk van der Plas: Boomkruiper wordt muurkruiper. *De Duinstag* nummer 3, 1993: 29-30.

Politiek en de Zwarte Kraai

De politiek heeft onbedoeld een bijdrage geleverd aan de discussie over het nut van de jacht op de Zwarte Kraai (*Corvus corone*). In de BR Duitsland wordt de jacht op de Zwarte Kraai zogenaamd gereguleerd door jagers en in de voormalige DDR werd de populatie van de ondersoort van de Zwarte Kraai, de Bonte Kraai (*Corvus c. cornix*), niet gereguleerd door jagers/boeren. In het laatste geval werd de regulatie door het toenmalige politieke gezag niet noodzakelijk geacht. Uit een schriftelijke mededeling van prof. dr. H. Oelke en Karl Greve (d.d. 8 maart 1992) blijkt dat in beide gebiedsdelen de populatie van deze kraaien even hoog wordt ingeschat. Hiermee zou kunnen worden aangetoond dat de 'noodzaak' van de regulatie van de Zwarte Kraai niet van belang is bij het behoud van de van na-

ture voorkomende fauna. Daar waar veel diersoorten kunnen leven, komen tevens veel kraaiachtigen voor. Daar waar de soortenrijkdom afneemt, verdwijnen de Corviden ook of hun populatieniveau daalt tevens.

Oelke en Greve zijn beiden bekende en ervaren ornithologen, zodat aan hun uitspraak een hoge mate van betrouwbaarheid kan worden toegekend.

Pierre Maréchal

Ooievaar, vogel van het jaar 1994

In Duitsland is voor het jaar 1994 de witte Ooievaar (*Ciconia ciconia*) tot vogel van het jaar uitgeroepen. Men schat de wereldpopulatie nog op vijfhonderdduizend exemplaren. De meeste zouden nog in Oost-Europa voorkomen. Er zal daarom dit jaar in Duitsland extra aandacht aan de Ooievaar worden besteed.

Workshop Knobbelzwanenplatform

Onder auspiciën van de Centrale Directie NBLF (Natuur, Bos, Landschap en Fauna) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) en de Stichting Knobbelzwanenplatform werd op 24 november 1993 in Amersfoort een Workshop Knobbelzwanenproblematiek gehouden. Aan de workshop werd deelgenomen door provinciale consultants van NBLF, directie NBLF, vertegenwoordigers van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV), Algemene Inspectiedienst (AID), provinciale overheden en leden van het Knobbelzwanenplatform.

Voorzitter van de ochtendsessie was drs. R. de Wit, voormalig Commissaris der Koningin in Noord-Holland; voor de middagsessie was dat dr. H.P. Gallacher, directeur van de Noordhollandse Milieufederatie.

Als schot voor de boeg werd geponeerd, dat het knobbelzwanenprobleem een boerenprobleem is. Het gewelddadig oplossen van dat probleem wordt door het publiek niet geaccepteerd. De noodzaak om de populatie te beperken is nooit aangetoond. Sterker nog, de populatie is de afgelopen zes jaren zelfs vrijwel gelijk gebleven. Onduidelijk is ook nog steeds welke Knobbelzwanen eigenlijk de problemen zouden veroorzaken. Zijn het individuen en/of groepen en zijn het afstammelingen van parkzwanen, tamme zwanen uit zwanenhouderijen, verwilderde zwanen of wilde Knobbelzwanen? De regionale of provinciale bestrijdingsmethoden bleken sterk van elkaar af te wijken, waarbij nog onbekend is hoe de uitwerking daarvan is.

Erkend werd, dat Knobbelzwanen schade zouden kunnen veroorzaken, waarbij de vraag zich opdroeg of deze schade eigenlijk niet tot het bedrijfsrisico behoort en tot een bepaalde mate aanvaardbaar dient te zijn. Voorkomen van schade en werende maatregelen zouden in eerste instantie vooraf moeten gaan, voordat tot het uiterste middel - doodschieten - wordt overgegaan. Daarbij zouden dan uniforme richtlijnen moeten worden gegeven en evaluaties moeten plaatsvinden. Onderling was er nogal wat verschil van opvatting. De meeste vertegenwoordigers van de overheid waren eerder geneigd tot symptoom-

bestrijding door doodschieten aan te bevelen, een vertegenwoordiger uit de jachtwereld gaf te kennen dat men liever niet dan wel op Knobbelzwanen wilde schieten en de Knobbelzwanenplatform-vertegenwoordigers stonden etische oplossingen en diervriendelijke maatregelen voor. Een uitvoeriger rapportage zal binnenkort door de Stichting Knobbelzwanenplatform worden uitgebracht.

D.A.J.

Najaar 1993: Noord-Frankrijk in de ban van trekvogeljacht

Tussen 13 en 19 oktober 1993 bezochten wij de omgeving van Cap Gris-Nez in Noord-Frankrijk. De vele jagers in dit gebied werkten voor ons zeer frustrerend. In de plasjes bij Wissant ontdekten wij twintig tot dertig plastic Wilde Eenden. De meeste van deze plasjes zijn speciaal gegraven met het doel om eenden aan te trekken en te schieten. Men noemt ze wel 'eendenputten'. Bij de monding van het riviertje de Slack, vlakbij het dorpje Ambleteuse ontdekten wij drie plastic Wilde Eenden en een kooi met roepende Wilde Eenden. Bovendien twee jagers die louter uit verveling een Spreeuw uit de lucht schoten en opprikten aan een duindoornstruik!

Door middel van informatieborden worden de bezoekers gewezen op de schoonheid en de belangrijkheid van dit gebied met daarbij de regels waaraan men zich bij een bezoek dient te houden.

Wat meer in het binnenland volgden wij het riviertje de Slack. Ook daar waren vele kleine plasjes met daarin overal drijvende plastic eenden, waaronder Pijlstaarten, Wintertalingen en zelfs een Eidereend. In totaal zeker zo'n honderdvijftig stuks. Verder bijvoorbeeld twintig plastic Wulpen op gele stokken, alle keurig gegroepeerd vóór en naast plaggenhutjes, die zich aan de rand van het water bevonden en van waaruit 'comfortabel' kan worden geschoten. Overigens een prachtig gebied, dit Parc Regional! Ook in Frankrijk zou het jagen in natuurgebieden moeten worden verboden.

De gehele week hoorden wij van 's morgens vroeg als het licht werd tot 's avonds overal geknal!

Op Cap Gris-Nez zagen wij Jan van Genten, diverse meeuwe- en jagersoorten, Sneeuwgorzen en wolken allerlei soorten zangvogeltjes voorbijtrekken waaronder vele lijsterachtigen. Dat leverde ons nog een prachtige Beflijster op.

■ Jan Hartog & Loes Hartog-van Berkel, B. Ingellaan 12, 1244 PA Ankeveen.

Eerste Nederlandse Valkerij Academie

Namens de Eerste Nederlandse Valkerij Academie (ENVA) heeft de heer M.H.J. Staffhorst een folder uitgegeven over een valkerij-basiscursus om een stootvogel te 'temmen', 'een die kan gaan en staan waar hij wil, maar het uit eigen vrije wil - door middel van training, verkiest bij de valkenier terug te komen', zo schrijft hij.

Het doel van de cursus is om te leren om dit doel te bereiken, met inbegrip van de medische kanten en verschillende soorten leerbewerking. Verder lezen wij 'het is voornamelijk een theoretische

sche aangelegenheid, hoewel de vogels zelf door u gaan worden getraind'.

De duur van de cursus is vier zaterdagen (introductie van de valkerij, shortwings en broadwings, longwings en diverse, zoals transport, verloren vogels, kweken, conclusie, adressen, bibliografie). De kosten van zo'n cursus bedragen f 400,-.

Een uitbreiding van het aantal valkeniers in Nederland wordt over het algemeen niet gewenst.

Zie ook Biltse- en Bilthovense Courant, 18 november 1993.

Tuchtrecht jagers

Ondergetekende ziet niet het bezwaar in om de jagerij een eigen tuchtrecht te doen instellen (zie Het Vogeljaar 41 (5): 229).

Enige jaren geleden maakte ik een jacht mee in Holten waarbij de restrictie werd gesteld dat indien er een Haas zou worden geschoten degene die die Haas schoot een boete kreeg opgelegd van driehonderd gulden en cash moest betalen. Natuurlijk zullen weleens onjuiste handelingen worden gepleegd door jagers. Maar dat vinden wij in iedere vereniging, in de voetballerij schoppen de heren elkaar het graf in, in de ruitserij probeert men elkaar van de baan te werken en datzelfde gaat ook op in de auto- en motorsport. Wij kunnen hierover nog wel enige regels op papier zetten. Ik zelf ben al vele jaren lid van een schietvereniging en ook wij hebben als zelfstandige vereniging onze regels.

Degene die zich niet aan de regels houdt, kan het wel schudden. Hij/zij krijgt een schorsing vanaf één week tot enige maanden of wordt geëxcludeerd.

Er kan zeer goed via de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging een vorm van tuchtrecht worden ingesteld voor kleine overtredingen bijvoorbeeld schieten in de richting der drivers of medegeweerdragers. Dit gebeurt nog wel eens. Ook inzake eventuele vernielingen van rasters en dergelijke welke ook nog wel eens al of niet moedwillig plaatsvinden, kunnen in dat tuchtrecht worden beoordeeld.

Zwaardere overtredingen zoals 'kantjesjagen', het niet direct doden van aangeschoten dieren, het niet binnenhalen van aangeschoten dieren kunnen via dit tuchtrecht worden doorgevoerd naar de regionale diensten der politie en/of de Algemene Inspectie Dienst (AID).

Deze instanties kunnen dan eventueel een proces-verbaal opmaken en de nodige maatregelen treffen, zoals inname der jachttakten, de wapens enzovoorts.

Indien de jagerij zou overgaan tot het instellen van een 'tuchtraad' dan moet de KNJV er voor zorgen dat diegenen die deel gaan uitmaken van die raad, zuiver onafhankelijk zijn en bovendien de eed of de belofte afleggen.

Indien de KNJV personen aanstelt voor deze raad zullen deze mensen in ieder geval van onbesproken gedrag moeten zijn en ook deze zijn te vinden in de jagerij.

Het behoeven geen advocaten, doktoren of notarissen te zijn die hiervoor in aanmerking zouden moeten komen. Ook in deze groepen komen

mensen voor met 'boter op het hoofd'. Zuivere integriteit moet hier de boventoon hebben.

Er wordt overigens allang toezicht gehouden door medewerkers bij de AID, bezoldigd of onbezoldigd op de jagerij. De reguliere politie heeft in veel gevallen een groot gebrek aan mankracht en kennis terzake de jacht. De Rijksjachtinspectie zit met het zelfde gebrek aan manschappen. De door de regering aangescherpte bezuinigingen zullen wat betreft de jagerij (lees stropserij), in de toekomst vele problemen ontstaan. De hengelaarsvereniging waarvan ik al zo'n slordige vijftig jaren lid ben geweest, heeft ook een eigen tuchttcommissie die uitstekend werk levert. De controleurs zijn alle vrijwilligers en hengelaar. Dus Broeders in Petrus.

Maar men gaat er niet voor opzij om een medebroeder de das om te doen indien deze de fout ingaat.

Het probleem dat hier aanwezig is, is dat men geen proces-verbaal kan opmaken zonder medewerking van de politie. En dat laatste geeft nogal eens problemen gezien het ontbreken aan mankracht bij de laatstgenoemde.

Soms is het verkrijgen van assistentie moeilijk, maar indien er een mogelijkheid aanwezig is dan komt deze er wel. Datzelfde geldt voor de Controleurs-AID. Ook deze moeten weleens steun vragen bij de politie. Meestal komt deze er wel maar soms ook niet. Dan ben je genoodzaakt je eigen boontjes te doppen.

En waarom zou een stel goede mensen ondanks dat zijzelf de jagerij beoefenen niet in zo'n 'raad' kunnen zitten?

Ik weet dat er in het verleden door Kritisch Faunabeheer, althans door enige leden ook nogal eens vergaande zeer zeker af te keuren middelen zijn gebruikt om hun standpunt duidelijk te maken, zoals het besmeuren van kerken met bloed, enzovoorts.

Het vernielen van autobanden komt nog regelmatig voor, omdat men het niet met de gang van zaken eens is. Mijn mening: laat het bestuur van deze club eens zelf het licht laten schijnen op het gedrag van haar discipelen.

Door mijn werk als Controleur-AID kom ik nogal eens in contact met leden die de jacht beoefenen en eigenlijk moet ik tot mijn vreugde stellen dat ik persoonlijk tot op heden geen excessen heb kunnen waarnemen. In deze regio houdt de jagerij zich netjes aan de regels van het jachtbedrijf.

De stropserij is een geheel andere zaak. Hier kan niet genoeg worden gestraft. Vooral de economische stropserij moet zeer hard worden aangepakt. De vent die een Konijn of Haas pakt voor zijn eigen pot, is minder erg hoewel ook deze fout zit en zijn eventuele straf moet ondergaan. Onder de tegenstanders van de jacht komt veel voor dat men ondanks hun afkeer van de jacht toch graag een stuk wildbraad eet. Dat zijn zuivere hypocrieten. Een andere zaak is dat men vanuit de Stichting Kritisch Faunabeheer vrijwel nooit ageert tegen de wantoestanden bij de zeevisserij, binnenvisserij, veeteelt, enzovoorts. Logisch want men eet deze producten! Men heeft rundleren schoenen-en-jacks aan het lijf.

Maar daar hoort men hen niet over. Velen van hen rijden in een milieu-vervuilend vervoermiddel, stoken olie, kolen of aardgas, ontlast de darmen, nemen in veel gevallen verscheidene keren per dag een douche, enzovoorts, eten voedsel dat tijdens het bereiden al of niet in de fabriek rechtstreeks het milieu verpest, men produceert persoonlijk bergen afval en wij kunnen nog wel veel meer voorbeelden geven. Hypocriet of niet?

■ P.C.C. de Vries, Braillehof 32/3, 1068 HN Amsterdam.

Vinkenvangst in Vlaanderen

In Vlaanderen mochten in 1993 achttienduizend Vinken worden gevangen om de vinkeniers te bevoorraden. Er zijn in totaal negentienduizend vinkenbezitters die gezamenlijk ten behoeve van de zangwedstrijden in bezit zijn van ongeveer zestigduizend vinken. Het zijn voornamelijk mannetjes. Onder druk van, onder meer, Belgische vogelbeschermers zal de toegelaten vangst verminderen van achttienduizend in 1993 tot elfduizend in 1997. Men wil de fok in gevangenschap stimuleren door het aantal te vangen vrouwtjes te verhogen ten koste van het aantal mannetjes (van 1800 stuks in 1993 naar 2750 stuks in 1997). Om het zelf fokken van Vinken te bevorderen, zal door het Belgische ministerie van Milieu jaarlijks maximaal Bfr. 360.000 beschikbaar stellen. Twee erkende vinkeniersorganisaties krijgen ieder Bfr. 40.000 basissubsidie. Bovendien zal in het eerste jaar per gefokte Vink Bfr. 100 worden uitgekeerd, in 1997 wordt dat Bfr. 70.

Bron: De Europese Vogelwereld 8 (4) 1993.

Belgisch Natuurhulpcentrum Westkust

't Zeehondje is het driemaandelijks tijdschriftje van het Natuurhulpcentrum Westkust. Dit centrum is in 1992 officieel geregistreerd en opgericht door Johnny Jacques die sinds lang de bewoner (en bewaker) is van 'Het Mosselkot' in het natuurreservaat 'De IJzermondong' te Nieuwpoort. In het tijdschrift vinden wij vooral verslagen betreffende de verzorging van zeevogels en natuurlijk een financieel verslag. Uit dit verslag blijkt dat het natuurhulpcentrum de inkomsten van nieuwe lidmaatschappen goed kan gebruiken. In het afgelopen jaar werd een opslagplaats voor voedsel ingericht en een overdekt bassin met filterinstallatie in gebruik genomen. In totaal werden afgelopen jaar 202 vogels verzorgd.

Het lidmaatschap kost Bfr. 500 en kan worden overgemaakt op rekening 144-0547293-02 van onderstaand adres.

Natuurhulpcentrum Westkust VZW, Halvemaanstraat 1, Nieuwpoort, België.

Zwartkeellijster op Landgoed Ockenburgh, Den Haag

Op 21 november 1993 zag ik op het Landgoed Ockenburgh te Den Haag een Zwartkeellijster. Op een voederplek achter de begraafplaats bij de zij-ingang van het landgoed, die op de grond was ingericht trof ik een mannetjes Merel en een mannetjes Zwartkeellijster aan.

De kop, rug, staart, bovenborst (keel) waren geheel zwart, vrijwel even donker als bij de manne-

tjes Merel, de buik en borst waren licht vuilwit met roodborstachtige roodoranje kleur, ongeveer de kleur zoals wij die kennen onder de vleugels van een Koperwiek.

De vogel liet zich op tot op vijf meter benaderen, was niet schuw en vloog later op dan de Merel. Postuur en houding herinnerden aan de Koperwiek (waarvan er ook enkele in het bos aanwezig waren). Eerder dan aan een Kramsvogel, zoals de gidsen zeggen: *'nogal gedrongen en in elkaar gedoken indruk'*.

Met betrekking tot de lichtrode kleur van de onderdelen is interessant dat professor Voous in zijn atlas vermeldt dat de Scandinavische ornitholoog Johansen in Siberië talrijke tussenvormen tussen de zwartkeelige en de roodkeelige vormen (ondersoorten?) heeft waargenomen. Een sterke neiging dus tot hybridiseren.

De vogel, die een normale zuidelijke of zuidoostelijke trekrichting aanhoudt, is waarschijnlijk door overheersende oostenwinden hier terechtgekomen. Het was ter plaatse al enkele dagen licht vriezend weer, F 3° C à F 4° C.

■ A.C. van Renssen, Past. Geerdinkstraat 36, 7576 ZH Oldenzaal, 05410 - 10 001.

Vogelasiel 'De Wulp' ontvangt geen subsidies

In Het Vogeljaar 41 (5): 234 werd in de rubriek 'aandacht voor:' de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken voor het voetlicht gebracht.

Onder het vignet kunnen wij lezen 'Het Vogelasiel 'De Wulp' is een van de beste *gesubsidieerde* langs de kust'. Men moet voor *'gesubsidieerde'* echter lezen *'georganiseerde'*. Het vogelasiel ontvangt helaas geen enkele gulden subsidie en leeft noodgedwongen geheel van de tot nu toe gulle gaven van de Haagse bevolking. Men zou misschien anders kunnen gaan denken dat men onder 'valse vlag' een beroep doet op de portemonnee van de Haagse burgers.

Wie zich overigens nog in verbinding met de vereniging wil stellen, moet trouwens ook weten dat het secretariaatsadres kortgeleden is veranderd. Het luidt thans Spotvogellaan 71, 2565 FE 's-Gravenhage.

Europees ecologisch netwerk in de maak

Veel dieren- en plantesoorten in Europa worden bedreigd met uitsterven. Om daaraan een halt toe te roepen zal er een Europees ecologisch netwerk (ECONET) tot stand moeten worden gebracht. De bedoeling daarvan is dat dieren en planten zich via zo'n netwerk gemakkelijk van het ene naar het andere natuurgebied kunnen verplaatsen. Nederland heeft in dit verband het initiatief genomen en heeft van 9 - 12 november in Maastricht een internationale ECONET-conferentie georganiseerd.

Deze conferentie was de aanleiding voor een themanummer van 'Platform', 9de jaargang, nummer 10 (november 1993), extern magazine over het beleidsterrein van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage, 070 - 3 793 604), over deze conferentie. Ook wordt uitgebreid aandacht besteed aan het Europees Centrum voor Natuurbescherming, dat in Tilburg zal worden gehuisvest.

Vogelafbeeldingen op nieuwe Nederlandse postzegels

Op 22 februari 1994 werd door de PTT postaal aandacht geschonken aan FEPAPOST '94. FEPA betekent Federation of European Philatelic Association, de Europese onderafdeling van de wereldbond Fédération Internationale de Philatélie (FIP). Toen verschenen met als thema 'vogels', namelijk drie bijzonder fraaie bijslagzegels die, omdat het tentoonstellings- én faunazegels zijn, ook zeker internationaal hoog zullen scoren. Ontwerper van de vogelpostzegels is Ben Bos uit Amsterdam. Geen illustrator zijnde, zocht hij zijn toevlucht bij de natuurfotograaf Hans Gebuis, wiens vogelfoto's zijn verwerkt bij het ontwerpen.

Op de zegels staan de vogels in hun natuurlijke omgeving (voorggrond) en in silhouet (op de achtergrond) afgebeeld.

Een Brandgans (70 + 60 cent toeslag) in kleuren rood, zwart, turkooisgroen, geel en blauw, een Blauwborst (80 + 70 cent toeslag) in de kleuren blauw, zwart, magenta, geel en cyaan en een Zo-

mertaling (90 + 80 cent toeslag) in de kleuren blauw, rood, zwart, magenta, geel en cyaan. Behalve eerste dagenvelopen (FDCovers) met de serie worden er ook drie maximumkaarten uitgegeven. Voor verzamelaars en voor buitenlandse relaties een aantrekkelijk bezit.

Wij kennen nu alleen nog bijgaande afbeeldingen van de postzegels. Maar pas op, op maandag 17 oktober 1994 zullen de zelfde zegels nog een keer met z'n drieën in een blokje worden uitgegeven. Dat is ter gelegenheid van de opening van de grote postzegelmanifestatie FEPAPOST '94 die van 17 tot en met 23 oktober 1994 wordt gehouden in het Nederlandse Congresgebouw te 's-Gravenhage.

De zegels zullen te koop zijn zolang de voorraad strekt, tot 1 februari 1995. De serie wordt de duurste ongebruikte serie die Nederland in 1994 zal uitgeven, namelijk f 7,50. De prijs van het blokje is nog niet bekend.

Mest en Milieu

In opdracht van de Stichting Landelijke Mestbank is een uitvoerige brochure uitgebracht over mest en milieu. De brochure is eenvoudig en begrijpelijk geschreven en rijk geïllustreerd. Tegen verzendkostenvergoeding gratis verkrijgbaar.

Hans Vulto: Mest en Milieu, Ontstaan en oplossing van een probleem, 23 bladzijden, geïllustreerd met tekeningen en foto's. Zorn Uitgeverij b.v., postbus 434, 2300 AK Leiden, 071 149 141.

C. Swennen 65 jaar

Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd nam dr. C. Swennen op 4 februari afscheid van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee na een dertigjarig dienstverband. Kees Swennen is een veelzijdige bioloog. Hij verdiende niet alleen zijn sporen als onderzoeker van zeevogels, maar ook van allerlei ongewervelde zeedieren. Zijn speciale belangstelling ging en gaat daarbij uit naar naaktslakken en naar parasieten van slakken en krabben die worden overgedragen naar vogels.

Zijn grote faam ontleent Swennen echter aan de resultaten van onderzoek aan zeevogels. Al meer dan veertig jaar geleden verscheen een eerste korte publikatie over zijn favoriete vogelsoort, de Eiderend, en zijn meest geliefde werkgebied, Vlieland. Het wel en wee van de eiderkolonie op Vlieland volgde hij gedurende tientallen jaren. Deze studie resulteerde in een stroom van belangrijke bijdragen aan wetenschappelijke en

populariserende tijdschriften. De kroon op dit werk was het proefschrift, waarmee hij in 1991 in Groningen de doctorstitel verwierf (zie ook *Het Vogeljaar* 41 (5): 195-206). Onder meer toonde hij aan, dat Zilvermeeuwen weliswaar veel eiderkuikens eten, maar dat dit sterk vermagerde en reeds ten dode gedoemde pullen zijn. Voedselschaarste is de echte doodsoorzaak van deze kuikens en Zilvermeeuwen hoeven dus zeker niet te worden bestreden terwille van de Eider-eenden. Een belangrijke doodsoorzaak van Eider-eenden in de jaren zestig kon worden getraceerd naar een bedrijf in het Rijnmondgebied, waar grote hoeveelheden insecticiden van het drin-type werden geloosd. Een recente (1990/1991) massasterfte onder Eider-eenden was het gevolg van voedselgebrek. De schaarste aan Mosselen en Kokkels door een tijdelijk tekortschietende voortplanting van deze schelpdieren werd verergerd door de visserij, die in 1990 de Nederlandse Waddenzee praktisch leegviste. Terecht ageerde Swennen tegen deze onverantwoorde visserij. Nu zijn delen van de Waddenzee gesloten voor kokkel- en mosselvisserij.

Kees Swennen, 65 jaar.

Een andere belangrijke verdienste van Swennen voor de studie en verzorging van vogels is de ontwikkeling van methoden om vogels van de volle zee in gevangenschap langdurig in goede conditie te houden. Dit opende mogelijkheden voor eerder onuitvoerbare studies naar het gedrag buiten de broedtijd van zulke vogels als Zeekoeten, Alken en Papegaaiduikers. Ook voor het herstel van olievogels en voor dierentuinen bleken deze methoden van doorslaggevend belang. Terecht verwierf Swennen internationale erkenning als de specialist voor het verzorgen van zeevogels.

De vierde aflevering van jaargang 31 van het *Netherlands Journal of Sea Research* bevat een bibliografie van de meer dan 200 publikaties van de hand van C. Swennen.

J.J. Beukema (NIOZ, Texel).

Werkgroep Roofvogels Nederland

In 1982 werd de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland (WRNON) opgericht om de toenemende stootvogelvervolgving in Noord-Nederland te bestrijden. Aanvankelijk hield men zich vooral bezig met het opsporen en in kaart brengen van overtredingen. De laatste tijd is dit uitgebreid met het geven van voorlichting in de vorm van artikelen, lezingen, een lespakket, het tijdschrift(je) 'De Takkeling', een mobiele fotentoestelling en twee eigengemaakte films ('Impressies uit het veld' en 'Roofvogels van dichtbij'). In maart 1992 werd het symposium 'Roofvogels: bedreigend of bedreigd?' georganiseerd. Op 23 oktober 1993 werd de 'Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels' gepresenteerd waarover u op bladzijde 38 meer kunt lezen. Het aantal medewerkers van de werkgroep groeide van vijftig in 1982 naar 550 medewerkers in 1993. De hoofddoelstelling van de werkgroep is om een einde te maken aan de structurele vervolgving van stootvogels. Een tweede doel, dat in dienst staat van het eerste, is het op gestandaardiseerde wijze verzamelen van zo veel mogelijk broedbiologische gegevens over deze vogelgroep.

Men is thans actief in Drenthe, Friesland, Groningen en Overijssel. Daarnaast bestaan contacten met vogelwerkgroepen of individuele stootvogelliefhebbers/onderzoekers in de Achterhoek, Zuid-Limburg en Flevoland.

In het eerste nummer van 'De Takkeling' dat in september 1993 verscheen, is het idee geopperd om aansluiting te zoeken bij andere stootvogelliefhebbers elders in het land.

Daarom is de naam veranderd in Werkgroep Roofvogels Nederland. Hier zijn al diverse instemmende reacties op ontvangen. De bedoeling is kennis en informatie over stootvogels en vervolgving uit te wisselen en te bundelen. Het ligt in het voornemen om jaarlijks een landelijke stootvogeldag te houden met lezingen, film en tijd voor het leggen van contacten en het uitwisselen van nieuwtjes. Het jaarverslag zal niet alleen meer gegevens uit Noord-Nederland bevatten, maar wordt uitgebreid met gegevens uit andere delen van het land.

Iedereen kan zich bij de groep aansluiten voor f 10,- per jaar. Bel (05162 - 2660) of schrijf het secretariaat mevrouw M. Quist, Aekingaweg 3, 8426 GN Appelscha, bankrekening ABN, Assen, nummer 57.15.09.800, giro van de bank 805 108 indien u meer informatie wilt hebben.

Mezen en melkdoppen

Sinds de publikatie van Fisher & Hinde (1949) over het openen van doppen van melkflessen door vogels, wordt vaak naar dit, vooral bij mezen (*Parus spec.*) voorkomende gedrag verwezen. Onlangs publiceerde British Birds een mededeling van R.A. Hinde (1993), dat hun onderzoek vaak verkeerd wordt geciteerd. De beide auteurs onderzochten het voorkomen en de verspreiding van dit gedrag en stelden in de periode 1930-1947 een sterke toename van dit gedrag vast. In een discussie, gepubliceerd in 1951, drukten zij het vermoeden uit dat dit gedrag

Pimpelmees peutert de dop van een melkfles open.

meermalen opnieuw door de mezen wordt 'uitgevonden'. Met name L. Tinbergen wees de beide auteurs op het feit dat dit gedrag te maken kan hebben met een aangeboren neiging om mogelijke voedselbronnen te inspecteren. De manier waarop melkdoppen worden geopend, lijkt sterk op het gedrag van inspectie van noten als voedselbron (trial-and-error principe). Onderzoekers die echter steeds het aanvankelijke artikel citeren, komen stevast tot de, mogelijk foutieve conclusie, dat dit gedrag vanuit een beperkt brongebied/-populatie zich verder over Groot-Brittannië en later over delen van West-Europa heeft verspreid.

Pierre Maréchal

LITTERATUUR:

Fisher, J. & R.A. Hinde (1949): The opening of Milk Bottles by Birds. *British Birds* 42: 347-357.

Hinde, R.A. (1993): Tits opening milk bottles, *British Birds* 86 (11): 573.

Hinde, R.A. & J. Fisher (1951): Further Observations on the opening of milk bottles by birds. *British Birds* 44: 393-396.

Herman Klomp-Prijs toegekend aan Kees Camphuysen

Op 4 december 1993 werd op de jaarlijkse contactdag van Sovon, Nederlandse Ornithologische Unie (NOU) en Vogelbescherming te Nijmegen de Herman Klomp-Prijs 1993 uitgereikt aan de zeevogelonderzoeker C.J. (Kees) Camphuysen door Sovonvoorzitter dr. Hans Over.

De Herman Klomp-Prijs 1993 is toegekend aan Kees Camphuysen vanwege zijn talrijke en degelijke publikaties en rapporten over het wel en wee van het vogelleven in en boven de Noordzee. De grondigheid waarmee en de inspiratie van waaruit Kees Camphuysen momenteel schrijft, wordt treffend geïllustreerd door twee in 1993 verschenen publikaties:

'Zeevogelstrandingen op de Nederlandse kust: 26 jaar een vinger aan de pols (1965-1991)' in 'Limosna' 66: 1-16 (1993) en

'Foerageermogelijkheden voor zeevogels in de boomkorvisserij: een verkennend onderzoek' in 'Sula' 7 (3): 81-104 (1993).

Het eerstgenoemde artikel herwaardeert en vangt niet alleen een lange reeks eerdere publi-

katies, het vormt ook de kroon op het monnikenwerk dat Kees als motor achter het Nederlandse stookolieslachtoffer onderzoek vijftien jaar heeft verzet. Het tweede artikel laat zien dat een kritische 'teller' zonder specifieke vooropleiding, en vaak een normaal salaris ontberend, uit kan groeien tot een volwaardig onderzoeker in het veld. 'En passant' heeft hij als voorzitter van de Nederlandse Zeevogelgroep, en als veelvuldig contribuant, ons land verrijkt met een veldornithologisch tijdschrift dat er wezen mag: 'Sula'. De jury heeft groot respect voor het doorzettingsvermogen dat Kees Camphuysen zo aanstekelijk en succesvol aanwendt voor de bescherming van zeevogels en hun leefmilieu in steeds bredere zin.

Zeevogelonderzoeker Kees Camphuysen.

Foto: Kees (C.H.) Post.

De jury hoopt dat veel jonge vogelaars, maar ook ouderen en biologen, in Kees Camphuysen een voorbeeld zullen zien. Waar de Nederlandse maatschappij beroepsmatige veldornithologie steeds meer als een luxe lijkt te beschouwen, is het de passie en opofferingsgezindheid van enkelingen als hij die het vliegwielt draaiende houden.

De jury die de Herman Klomp-Prijs 1993 heeft toegekend, bestond uit dr. G.C. Boere, dr. L.S. Buurma, R.G. Bijlsma, dr. Th. Piersma, dr. A.L. Spaans en dr. E.J.M. Veling namens de drie organisaties. Inmiddels zijn nog twee interessante artikelen van zijn hand verschenen die in dit nummer op bladzijde 41 worden besproken. Onze hartelijke felicitaties aan Kees Camphuysen!

Internationaal Ooievaar Symposium, april 1994

Van 7 - 10 april 1994 wordt te Basel, Zwitserland een symposium gehouden over het behoud en de bescherming van de Europese Ooievaar. Het doel van het symposium is om acties te starten en te coördineren om de onnatuurlijke sterfte te verminderen en de broed- en voedselbiotopen van de Witte Ooievaar te verbeteren in het westelijke verspreidingsgebied.

■ Nadere informatie bij Dr. Olivier Biber, Swiss Institute of Ornithology, CH-6204 Sempach, telefoon (0)41 - 990 022, fax (0)41 - 994 007.

Het zoeken en rapen van kievitseieren en de Staten-Generaal

Op 26 oktober 1993 vergaderde de Eerste Kamer over de reparatie van de oude Vogelwet 1936, noodzakelijk vanwege de Europese Vogelrichtlijn (1979).

Op 9 maart 1993 sprak de Tweede Kamer uit, met 9 stemmen tegen en 141 vóór, het zoeken en rapen van kievitseieren te willen handhaven in het hele land. Dat gebeurde pas na een CDA/PVDA-amendement (Esselink/Swildens) op het voorstel van staatssecretaris Gabor.

De bewindsman wilde alleen nog in Friesland het eierzoecken toestaan, tot de bestaande datum van 13 april. De Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) wees deze zo aardig ogende 'status aparte' af. Wat hier goed was, kon elders niet slecht zijn. Voor de BFVW ging het om het - landelijk - behouden van het emotionele hart, maar tegelijk het rationele fundament van een werkzaam model van weidevogelbescherming. Het mag gezegd, het beste dat ons land te bieden heeft. Verduidelijkt werd, dat men bij afschaffing van het kievitseierenzoeken niet alleen een onschuldig en voor zeer velen belangrijk voorjaarsgenoegen in de 'vrije natuur' zou verbieden, maar dat bovendien een kip met gouden eieren voor de vogelbescherming zou worden geslacht.

Gewezen werd op de 120 Friese vogelwachten, waar vele beschermingsactiviteiten op het programma staan en waar toch het 'lijpaaisykjen' een belangrijk fundament van inspiratie en motivatie vormt. Van de 3700 mensen die dáár in de nazorg meedoen, noemt rond 90% zich tevens 'kievitseierenzoeker'. Gelet op de door de wetenschap niet weersproken 'ecologische onschuld' dient men de natuurbeschermende activiteiten als een méérwaarde van het kievitseierenzoeken te beschouwen en - met nadruk - niet als compensatie.

Een algemeen gedragen positieve benadering zou - juist nu de confrontatie landbouw-weidevogels op 'gewoon boerenland' toeneemt, waarbij men ook moet denken aan de nu overal verplichte mestinjectie - landelijk een sterke impuls aan het (weidevogel)beschermingswerk kunnen geven. Met die opstelling en inzet doet de BFVW ook landelijk mee in een werkgroep, die de mogelijkheden van een verzachting van die problematiek als doel heeft.

Vogelbescherming te Zeist, de landelijke 'grote broer', werd opgeroepen haar sinds 1977 begonnen sterk negatieve beeldvorming richting eierzoecken te heroverwegen en de kansen te benutten.

De vrijwel kamerbrede instemming - uitgezonderd Groen Links - was verrassend. Maar in een poging om weidevogelbescherming 'af te dwingen', misschien wel aangespoord door de kritische blik van de Europese Commissie over de schouder, werd een zin aan de wetstekst toegevoegd, waarin met zoveel woorden iedere eierzoecker verplicht werd ook nazorg te doen.

Deze zin werd aangenomen ondanks waarschuwingen van de BFVW dat daarmee oncontroleerbare en fraudegevoelige, en naar 'Europa' over-

dreven - wetgeving zou worden geïntroduceerd, en dat met deze zogenaamde verplichte binding, juist vanwege de gemakkelijke ontduiking, het zo geprezen 'model Friesland' onder grote spanning zou komen te staan. Voorgesteld werd in de wetstekst te spreken van 'een bijdrage leveren aan', hetgeen goed overeenstemt met de Europese uitleg van die koppeling als: 'een aantoonbare relatie'.

Daarnaast werd de sluitingsdatum gewijzigd. Via een onduidelijke berekening, zich - tot verbazing en ongeloof van de BFVW - baserend op de BFVW-flexibiliseringsregeling voor die sluitingsdatum, kwam de CDA-woordvoerder uit op 9 april als sluitingsdatum.

Ten slotte ontnam het amendement aan de staatssecretaris de mogelijkheid het eierzoecken per provincie - 'territoriaal verschillend' - te regelen.

Dit laatste is van belang omdat de provincie Noord-Holland de staatssecretaris had verzocht het eierzoecken dáár in z'n geheel te verbieden. De teleurstelling bij sommige Noordhollandse werkgroepen was groot. Tegenover de betrokken gedeputeerde Tielrooi verklaarde de BFVW echter de Noordhollandse frustratie ten dele uit de eigen werkwijze: door met de bescherming te beginnen vanaf het eerste kievitseil, uiterst vroeg in het voorjaar, met alle agrarische werkzaamheden en het eierzoecken - en sterke predatie op het nog kale land - nog voor de boeg, zijn teleurstelling en ontmoediging aan de kant van de vrijwilliger als het ware ingebakken.

Ondanks vreugde over de Tweede Kameruitspraak op hoofdlijnen, en waardering voor de grote inzet van vele vertegenwoordigers daarbij, bleef er voor BFVW en de Vereniging van Weidevogelbeheerders 'Vanellus vanellus' te Hoevelaken wel wat te wensen over. Weliswaar was het eierzoecken behouden, maar er was verder slechts getornd aan aspecten van regelgeving, die juist al goed gehanteerd werden en niet veel wijziging behoeften. Zo zal de net aanvaarde BFVW-flexibiliseringsregeling, ontstaan in zorgvuldige samspraak met alle BFVW-vogelwachten, een schoolvoorbeeld van 'zelfregulering', en waarbij 'Vanellus vanellus' zich landelijk wel wilde aansluiten, nauwelijks meer kunnen functioneren. Aan de zo belangrijke landelijke introductie van de 'aaisikerskaart' was niets gedaan.

De weidevogelbiologen van de afdeling Milieubiologie van de Rijksuniversiteit te Leiden, de heren drs. W. ter Keurs en drs. M. Kruk, die in de voorbereidingsfase belangrijke informatie aan de Tweede-Kamerleden hadden gezonden, reageerden in de zelfde geest als de BFVW. Ook de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer in Zuid-Holland formuleerde soortgelijke bezwaren.

Mét de BFVW betreurden zij het einde van de 'territoriale differentiatie van de sluitingsdatum' na een historie van 38 jaar. In 1956 werd op goede klimatologische gronden een week langere eierzoeckperiode voor Friesland vastgesteld. 'Milieubiologie-Leiden' en de Zuidhollandse stichting die in die provincie de weidevogelbescherming stimuleert, spoorden de staatssecretaris aan, voor wat betreft de verdere regulering,

aansluiting te zoeken bij het 'model Friesland'. Het is al met al zeer verheugend voor de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW), dat de woordvoerders in de Eerste Kamer het op 26 oktober 1993 niet wensten te laten bij een simpel goedkeuren van wat de Tweede Kamer op 9 maart 1993 aanvaardde.

Sterke nadruk kreeg de waarde van de landelijke introductie van de al in Friesland gehanteerde 'eierzoekkaart', die een uniforme basis moet verschaffen voor controle door de Algemene Inspektie Dienst (AID). Deze eierzoekkaart zou geleidelijk de hier en daar gecontroleerde schriftelijke toestemming van de boer kunnen vervangen. Die - veelvormige - papiertjes zijn in het verleden buiten Friesland oorzaak geweest voor veel misverstand en vormden een zwakke basis voor werkelijke vervolging bij wetsovertreding. Bovendien wordt dat 'document' in Friesland volgens oude traditie niet gevraagd, noch gecontroleerd, in overeenstemming met de wens van de boer. Een overwegend positieve benadering door de agrarische wereld van het 'eierzoeken/nazorg'-model van de 'fûgelwacht', een goed besef van wat BFVW en boer voor elkaar kunnen betekenen, en een gelukkig nog functionerende sociale controle, maken die 'papieren rompslomp' en AID juist in Friesland feitelijk overbodig.

Met de Kievit blijven wij problemen houden.
Foto:
Piet Munsterman.

De uit Limburg afkomstige CDA-woordvoerder Coenemans, tevens voorzitter van de Vaste Commissie voor Landbouw, Visserij en Natuurbeheer in de Eerste Kamer en zijn PvdA-collega Redemeyer uit Hengelo - ontevreden over de toezegging van onderzoek door de staatssecretaris - dienden een motie in, die er op aandrang in overleg met 'Vanellus vanellus' en BFVW 'te komen tot invoering van een landelijke eierzoekkaart'.

Het is waardevol dat de Vaste Commissie van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van de Eerste Kamer, waarin geen enkele Fries zitting heeft 'in de benen' is gekomen voor deze zaak. Uitvoering van de motie zal de beheersbaarheid vergroten en de dienstbaarheid van het harmoniemodel aan (weidevoegel)bescherming verder vergroten.

De oude Vogelwet 1936 is waardig ten grave gedragen. De sprekers hebben ervoor gezorgd dat van het vervolg, de behandeling van de Flora- en Faunawet, geen hamerstuk wordt gemaakt. In deze zaak heeft de Senaat zijn functie van 'chambre de réflexion', Kamer van toetsing en overdenking, méér dan waar gemaakt.

■ Sake P. Roodbergen, dagelijks bestuurslid Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten, F. Kuipersstraat 15, 8491 DE Akkrum.

Gabor negeert jachtstandpunt van Tweede Kamer

Natuurbeschermingsorganisaties zijn verbijsterd dat de uitkomsten van het debat over de Jachtnota op 18 oktober 1993 nauwelijks zijn terug te vinden in de Nota van Wijziging op de Flora- en Faunawet. De staatssecretaris lapt het standpunt van de Tweede Kamer over de jacht op trekvogels en de jacht in natuurgebieden dus aan zijn laars. De jachtbepalingen in het Wetsvoorstel Flora- en Faunawet zijn nu in feite niet meer dan een voortzetting van het oude jachtbeleid. Aan het geen-jacht-tenzij-principe wordt geen gestalte gegeven. De natuurbeschermingsorganisaties dringen er bij de Tweede Kamer dan ook op aan om met deze Nota van Wijziging geen genoegen te nemen. Opnieuw debat over dit onderwerp is onnodig, omdat Gabor zich dient te houden aan eerder aangenomen standpunten van de Tweede Kamer.

In de eerste plaats wordt voor de jachtbepalingen in de Flora- en Faunawet nog steeds het oude uitgangspunt gehanteerd: *'indien een soort als wild is aangemerkt, mag er in de periode dat de jacht is geopend onbepaald worden worden geschoten.'* Dit is lijnrecht in strijd met de uitspraak van de Tweede Kamer dat jacht slechts bij uitzondering mag worden uitgeoefend, als het gaat om natuurgebieden en trekvogels. Met andere woorden een geen-jacht-tenzij-beleid. Staatssecretaris Gabor heeft in een schrijven te kennen gegeven dat inderdaad *'jacht op trekvogels uitzondering en geen regel zal zijn'* en *'jacht in natuurgebieden uitzondering en geen regel is'*. Dit standpunt is in het geheel niet verwerkt als algemeen uitgangspunt, noch in de artikelen van de wet. Het is noodzakelijk om juist in een wet die de bescherming van in het wild levende planten en dieren tot doel heeft, de voorwaarden vast te leggen waaronder inbreuken, zoals de jacht, wanneer deze plaats mogen vinden.

In het hele Wetsvoorstel Flora- en Faunawet, waar de Nota van Wijziging nu deel van uitmaakt, is daar tot de verbijstering nog niets van terug te vinden.

Bij de behandeling van de Nota Jacht en Wildbeheer heeft een meerderheid van de Tweede Kamer duidelijke uitspraken gedaan over de jacht op trekvogels en de jacht in natuurgebieden.

De aangenomen motie Swildens-Rozendaal/Es-selink (PvdA/CDA) geeft aan dat de jacht op *'schadelijke' trekvogels* slechts bij uitzondering mag worden uitgeoefend. De Nota van Wijziging geeft op geen enkele wijze uitvoering aan dit standpunt.

Een consequente uitvoering van deze motie in de wet dient in te houden dat deze soorten (Rietgans, Kolgans, Grauwe Gans en Smient) niet meer als jachtwild worden aangemerkt. Tot een beperkte vorm van jacht kan dan alleen worden overgegaan door middel van het verlenen van een vergunning in een concrete situatie. De voorwaarden voor eventuele jacht en dus voor het verlenen van een vergunning dienen in de wet te worden geformuleerd. De voorwaarden luiden: *in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid*, in het belang van de veilig-

heid van luchtverkeer, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren en ter bescherming van flora en fauna.

Het enige dat nu is voorgesteld, is een eventuele beperking van de aantallen te schieten vogels. Van een regeling die het noodzakelijke verband tussen jacht op de genoemde soorten en schadebestrijding garandeert, is nu in het geheel geen sprake.

Vervolgens doet de nota op geen enkele manier recht aan het standpunt van de Kamer over *onschadelijke trekvogels*. Tijdens de discussie in de Tweede Kamer kwam duidelijk naar voren dat de jacht op deze soorten Wintertaling, Pijlstaart, Slobbeend, Tafeleend, Kuifeend, Toppereend, Watersnip en Houtsnip moet worden afgeschaft. De motie Eisma/Van Ojik (D66/Groen Links), waarin werd gevraagd de jacht op deze vogelsoorten te verbieden, is zelfs niet in stemming gebracht omdat deze al ligt besloten in de hierboven vermelde motie Swildens-Rozendaal/Esselink. Deze uitspraken resulteren echter niet in een daadwerkelijk ander beleid.

Voor *onschadelijke trekvogels* geldt nu slechts de bepaling dat het mogelijk is om beperkingen te stellen aan de aantallen dieren die per jager per dag mogen worden geschoten, de zogenaamde 'baglimit'. Dat is natuurlijk héél wat anders dan de jacht op deze soorten afschaffen. Het standpunt van de Tweede Kamer wordt óók hier totaal genegeerd.

Indien de invoering van dit geheel nieuwe quoteringssysteem serieus wordt genomen, zullen de jagers op reguliere basis moeten worden gecontroleerd. Het is curieus dat dit volstrekt onrealistische voorstel is opgenomen, terwijl de staatssecretaris in de Nota Jacht en Wildbeheer zelf concludeert dat *'Het invoeren van een bag-limit geen voorkeur geniet, gezien de controleproblemen die zo'n systeem met zich meebrengt'*.

Uit een nieuwe - recent opgestelde - ministeriële regeling blijkt dat de staatssecretaris van plan is de jacht op de acht niet-schadelijke trekvogels zonder ook maar enige beperking vanaf augustus 1994 gewoon weer open te stellen. Het is onbegrijpelijk dat de oude situatie kan blijven voortbestaan, ondanks het debat in de Tweede Kamer waarin werd aangedrongen op zo spoedig mogelijke inwerkingtreding van een aantal voorgestelde wijzigingen.

Óók voor de jacht in natuurgebieden heeft de Tweede Kamer om een fundamentele bijstelling van het beleid gevraagd. Een bijstelling die ertoe leidt dat ook in natuurgebieden de jacht slechts bij uitzondering mag worden uitgeoefend.

Een consequente uitwerking van de motie Swildens-Rozendaal/Esselink is dan ook dat de jacht in natuurgebieden wordt verboden. Via het verlenen van een vergunning kan in bepaalde gevallen tot beperkte vormen van jacht worden overgegaan. Ook hiervoor geldt dat de voorwaarden waaronder jacht mogelijk is in de wet dienen te zijn geformuleerd. Alleen op die manier kan er aan het geen-jacht-tenzij-principe, zoals de Tweede Kamer dat voorstaat, werkelijk uitdrukking worden gegeven. Noch een verbodsbepa-

ling voor natuurgebieden, noch de criteria voor het verlenen van een vergunning zijn thans in de wet opgenomen.

De Tweede Kamer heeft tijdens het debat de 1-hectare-jacht afgewezen en om een regeling gevraagd die deze vorm van jacht op watervogels onmogelijk maakt. Óók op dit punt schiet de Nota van Wijziging tekort. De bepaling die nu is opgenomen, maakt het mogelijk om verschillende afmetingen van jachtvelden vast te stellen. Op die manier zou de 1-ha-jacht mogelijk blijven. Om de ongewenste gevolgen van deze vorm van watervogeljacht tegen te gaan, zal er een bepaling moeten komen die vaststelt dat er niet meer dan één jachthut per veertig hectare aanwezig mag zijn.

De Nota van Wijziging op de jachtbepalingen is dus nu onderdeel van het Wetsvoorstel Flora- en Faunawet. De Tweede Kamer moet haar Voorlopig Verslag op het gehele wetsvoorstel op 4 februari 1994 bij de staatssecretaris indienen. Vogelbescherming Nederland heeft een alternatief Wetsvoorstel Flora- en Faunawet en een juridisch commentaar op de Nota van Wijziging gemaakt en mede namens een aantal andere natuurbeschermingsorganisaties bij de Tweede Kamer ingediend.

Voor de gehele Flora- en Faunawet geldt dat er nauwelijks sprake is van nieuw aangepast beleid. Het is een wet die is gebaseerd op oude uitgangspunten en is als zodanig geen instrument om de achteruitgang van soorten en de verloedering van de natuur te voorkomen. Aan de ene kant worden alle inbreuken die nu zijn toegestaan, klakkeloos in het nieuwe wetsvoorstel overgenomen, zonder dat er ook maar één voorwaarde wordt geformuleerd waarbij deze inbreuken mogelijk zijn. Aan de andere kant is er nauwelijks aandacht besteed aan actieve beschermingsmaatregelen. De natuurbeschermingsorganisaties dringen er bij de Tweede Kamer dan ook zeer dringend op aan om voor de gehele Flora- en Faunawet forse veranderingen bij de staatssecretaris te bepleiten.

De Heimans en Thijsse Stichting een feit

De Heimans en Thijsse Stichting heeft een lange voorgeschiedenis. Reeds in 1916, twee jaar na de dood van E. Heimans, werd de E. Heimansstichting opgericht. In 1960 ontstond de Stichting dr. Jac. P. Thijssefonds, een voortzetting van het in 1946, een jaar na de dood van Thijsse, opgericht Comité Eerbetoon dr. Jac. P. Thijsse. Deze beide stichtingen gingen op in de Stichting Heimans en Thijssefonds in 1981.

En thans, in 1993, heeft een samenvoeging plaatsgevonden van de Stichting Heimans en Thijssefonds met de in 1977 opgerichte Stichting Heimans en Thijssebibliotheek en -archief.

De nieuwe Heimans en Thijsse Stichting is gevestigd in het Hugo de Vries-Centrum bij de Hortus Botanicus, Plantage Middenlaan 2 c, 1018 DD Amsterdam (postadres: postbus 20123, 1000 HC Amsterdam), 020 - 6 228 115.

Er is nu dus één stichting die zowel periodiek de Heimans en Thijsseprijs uitreikt en kleine subsi-

dies verstrekt als een documentatiecentrum op het gebied van natuurstudie en natuurbescherming beheert en toegankelijk maakt.

De Heimans en Thijssse Stichting richt zich in navolging van E. Heimans en Jac. P. Thijssse op het bevorderen van de belangstelling voor de natuur en de natuurbescherming in Nederland. De Heimans en Thijssse Stichting tracht dit doel te bereiken door het opbouwen en beheren van een documentatiecollectie op het gebied van natuurbelieving, natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming én door het periodiek uitreiken van de Heimans en Thijssseprijs en het verlenen van subsidies

Twee jaar na de dood van Eil Heimans werd, in 1916, de E. Heimansstichting opgericht.

Op 21 november 1992 werd de Heimans en Thijssseprijs in de Koningszaal van Artis, uitgereikt aan twee personen die zich hebben ingezet voor het behoud van het Nederlandse landschap, namelijk ing. H.W. de Vroome en Dick van der Laan.

In 1946, een jaar na de dood van dr. Jac. P. Thijssse, werd het Comité Eerbetoon dr. Jac. P. Thijssse opgericht.

Het bezit van de Heimans en Thijssse Stichting bestaat onder meer uit boeken, tijdschriften, artikelen, persoonlijke en algemene documentatie, handschriften en audiovisueel materiaal.

De bibliotheek bevat niet alleen vrijwel alle werken van de beide pioniers, maar de collectie bevat ook het werk van voorgangers en vooral navolgers van Heimans en Thijssse, onder wie bekende namen zoals Jan P. Strijbos, Kees Hana, Rinke Tolman en Ko Zweeres. Het streven is een collectie op te bouwen die een zo volledig mogelijk overzicht geeft van de geschiedenis van de

natuurstudie en natuurbescherming in Nederland.

De geautomatiseerde boekencatalogus bevat momenteel ruim 1300 titels, voornamelijk algemene boeken, maar ook schoolboeken.

Er zijn werken uit de negentiende eeuw, maar er is ook zeer recente literatuur. Het huidige bezit is vrijwel geheel ontstaan uit schenkingen van particulieren. Daarom zijn er natuurlijk ook hiaten in de collectie. Men is bijvoorbeeld op zoek naar 'Twentsche zangvogels' van J.B. Bernink (1928), 'Mosflora van Nederland' van A.J.M. Garjeanne, 'De plantengroei der Nederlandsche Noordzee-eilanden', 1ste druk (1870) of herdruk van F. Holkema, 'Kweekend en verzamelen' van J. Jaspers (1904), 'Onze kleine zangvogels' van Jan P. Strijbos de tweede druk van de Verkade-albums 'Lente' en 'Zomer'.

Wat betreft tijdschriften wordt onder andere gezocht naar afleveringen van 'Natura' (tot jaargang 1928), want die zijn zeer incompleet en gebonden jaargangen van 'De Levende Natuur' (vanaf jaargang 44 tot heden).

Bovendien is men geïnteresseerd in brieven, foto's en andere documentatie van en over personen en organisaties op het gebied van natuurstudie en natuurbescherming in Nederland. Omdat wij onder onze lezers ongetwijfeld nog velen hebben die vast nog in het bezit zijn van interessante correspondentie of andere zaken, willen wij vragen bij het opruimen van allerlei dingen vooral niet iets bij het oud papier te laten belanden. Voor de geschiedenis van de natuurstudie en de natuurbescherming in ons land is het van belang de moeite te nemen iets naar de bibliotheek van de nieuwe stichting te zenden.

Bij een voorgenomen bezoek aan het secretariaat of de bibliotheek is het raadzaam even van te voren te bellen (vrijdag bij het IVN, 020 - 6 228 115, andere dagen bij de bibliotheekmedewerksters privé: Marga Coesel-Wouda 02942 - 61 734, Jan Tolma 020 - 6 477 994, Arie van Loon 01830 - 20 897). De bibliotheek is in principe op vrijdag geopend van 9.00 - 16.30 uur en soms op donderdagavond van 18.00 tot 22.00 uur.

Men kan de stichting steunen door donateur te worden. Men ontvangt dan twee maal per jaar een H & T Nieuwsbrief waarin men op de hoogte wordt gehouden van de activiteiten en plannen van de stichting. Particulieren betalen minimaal f 25,- per jaar dat kan worden overgemaakt op postgiro 3 831 069 ten name van (voorlopig nog) Stichting Heimans en Thijsssebibliotheek en -archief, Amsterdam, onder vermelding 'donateursbijdrage'.

Beïnvloedt de Aalscholver visvangsten negatief?

Er wordt in de Grevelingen bij Aalscholvers een voedselonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek zal meer duidelijkheid moeten verschaffen over de vraag of aanwezigheid van Aalscholvers in open watersystemen de visvangsten negatief wordt beïnvloed. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de werkgroep 'Aalscholvers en Visserij', waarin verschillende belanghebbende partijen zitting hebben. Schade aan visserij is bijzonder moeilijk aan te tonen omdat er nog verschillende andere factoren in het spel zijn. Ook het onderzoek door de werkgroep 'Aalscholvers en Visserij' zal hier geen eenduidig antwoord op kunnen geven.